

קונטרס
**לחסד
לאומים**

צדקה וחסד אצל אומות העולם
מתוך אוצר שיחות
הרבי מליובאוויטש מלך המשיח שליט"א
בנושא 'שבע מצוות בני נח'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

קונטרס חסד לאומים

פתח דבר

בשבח והודיה להשי"ת הננו מוציאים לאור קונטרס "חסד לאומים" – צדקה אצל אומות העולם. בלקט זה מרוכזים שיחות וביאורי הרבי מלך המשיח בנושא צדקה מאומות העולם ולאומות העולם.

קונטרס זה הינו תדפיס ראשוני מספר מקיף שיאסוף בע"ה את תורתנו הרחבה של הרבי בנושא שבע מצוות בני נח. (חלק מהשיחות נדפסו בספר 'כל באי עולם').

בהזדמנות זו נבקש מקהל הקוראים להפנות את תשומת לבנו לעוד קטעים ומקורות בנושא 'צדקה וחסד' ובנושאים כללים הנוגעים לאומות העולם ותפקידם.

אנו תפילה שתיכף ומיד ממש נזכה לחזות בקיום היעוד "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים".

מטה שבע מצוות לשבעים אומות

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

עמותת שבע מצוות לשבעים אומות (ע"ר)

בן גוריון 57 ת.ד. 1770, חיפה, מיקוד 31016

טל': 050-4220770

www.7for70.com, b7for70@gmail.com

חסד לאומים

"כשם שהחטאת מכפרת על ישראל,
כן צדקה מכפרת על אומות העולם."
(בבא בתרא י"ד, ב)

משנתו הרחבה של כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש מלך המשיח ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים. היא מקיפה את כל חלקי התורה ורובדי החיים. אך בתוכם מתייחדת לה מסכת נדירה של עיסוק יסודי בחובתם של אומות העולם בקיום מצוות ה' – שבע מצוות בני נוח. זאת מתוך הוראה לעם הנבחר לעסוק בהשפעה על האומות בקיום שבע המצוות

העיסוק המוגבר בנושא זה חדשני במהותו. עמותת שבע מצוות לשבעים אומות לקחה על עצמה ליישם הלכה למעשה תחום זה. צוות תלמידי חכמים יושב על הכנת הסדרה האנציקלופדית "תורת שבע מצוות" שתקיף את כל מצוות האומות על כל פרטיהם ודקדוקיהם. חוברת ראשונה זו הפותחת את הפרוייקט העתידי מגישה חלק משיחותיו של הרבי בנושא: מצות הצדקה אצל אומות העולם. החוברת מוגשת לציבור הלומדים מתוך מטרה להאיר ולהעיר, כדי שנוכל להמשיך בביטחה בהשלמת הסדרה שתכניס את כולנו ממש לעידן הגאולה כאשר "אז אהפוך אל עמים לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד".

צדקה וחסד אצל אומות העולם

מבוא

אברהם אבינו איש החסד

ויש לאדם ליתן אל לבו שכמו שהוא מבקש מהקב"ה בכל עת שיזמין לו פרנסתו והקב"ה נותן לו מידו הפתוחה והרחבה בחסד חינוך, וכמו שמבקש מהקב"ה שישמע שוועתו – כך צריך שישמע שוועת עניים וישתדל לעזור להם. כי הקב"ה "אוהב צדקה ומשפט, חסד ה' מלאה הארץ".

ואל יחשוב האדם בלבו איך אחסיר ממוני לתת חלק ממנו לעניים, כי יש לו לדעת שאין הממון שלו, אלא פקדון מהקב"ה, כדי שיעשה בו את רצון המפקיד, וזה רצונו: "שיחלק ממנו לעניים".

וגמילות חסדים – שהיא מדת ההתנהגות בחסד עם שאר הבריות – **היא זו** שגורמת לאדם להיות לרצון לפני ה'.

(על פי טור יורה דעה סימן רמז הלכות צדקה ותחילת חשון משפט)

מגיל צעיר ביותר, הגיע אברהם העברי, ראש המאמינים, למסקנה הפשוטה שהקב"ה זן ומפרנס את העולם כולו בחסד חינוך וברחמים.

הקב"ה הוא מלך על העולם כולו, ומלך ענינו הוא לדאוג לעם ולהשפיע להם כל הנצרך להם "ובאור פני מלך- חיים"¹ וכך גם לימד למשפחתו² ותלמידיו³ - שיש צורך להתנהג כרצון ה' ולרחם על המסכנים.

¹ משלי ט"ז, ט"ו.

² בפדר"א פרק ל' מובא שגם אחר ששילח את ישמעאל, הלך אליו פעמיים כדי לדאוג שיתנהג בגמילות חסדים לעוברי דרכים - לתת להם (בפרט לרעבים) מים ולחם.

³ פרקי אבות פ"ה, י"ט, וראה במה שנסמן בהערה הבאה. וכן בשיחה (מובאת להלן בתוך החוברת) אודות חיוב בני נח במצות צדקה.

קונטרס חסד לאומים

[הנהגה זו שונה⁴ מעבודה זרה שנמשלה לכלב. כלבים לא זו בלבד שהם שונאים זה את זה ביותר, הרי גם כתוב עליהם "והכלבים עזי נפש לא ידעו שְׁבָעָה"⁵, תאוותם היא בעזות כה גדולה, עד שלא ידעו שְׁבָעָה, כמה שרק לא יקבלו, הם לא מסתפקים וכל הזמן מרגישים כְּעַב ודורשים עוד ועוד. מכיוון שהכלב רוצה הכל לעצמו בלבד, הרי מובן שאין שייך שישפיע טוב לשני, ואדרבא, אם רק נדמה לו שלזולת יש "משהו טוב", הרי אינו "מפרגן" לו ורוצה הכל לעצמו, מסתכל על האחר בעין רעה, וכל הזמן מכריז "הב הב".]

אברהם, הסתכל על כולם בעין טובה והשתדל שיהיה לכל אדם את הנצרך לו⁶, כולל הדעה להכיר⁷ את האדון בעל הבירה, הממציא כל, והנותן למו טרף (=צידה ומזון) ברוח ובחומר.

כאמור, כבר בגיל צעיר הגיע להכרה זו ובהתאם לכך דיבר עם יחידים ונאם ברבים אודות האמונה באלוקים, שברא הכל מאין ואפס, ולעולם אין שום מציאות בפני עצמו⁸, אשר הוא – הבורא – חנן לאדם דעת, כדי שעל ידה יוכל האדם להתגבר על מראה עיניו וחמדת לבבו, לטהרו מכל שמץ ודופי. יש הכרח לדעת שלא על הלחם בלבד יחיה האדם⁹, אלא תפקידו הוא לשקוד לעשות הטוב והישר, בחומר וברוח, עם כל אשר בצלם אלוקים נברא.

על דברים אלו, העמידו את אברהם למשפט, כיצד הרהיב עוז לנגוע בתבנית האליל, ובפרט על דבריו אודות האמונה בבורא עולם היושב בשמים, תעמולה שהיתה אסורה בחוקה מטעם המלך חכמיו וזקניו.

⁴ ע"פ לקוטי שיחות חלק ט' שיחה (א') לפ' ראה.

⁵ ישעי', נניא. וראה רש"י ורד"ק שם.

⁶ ע"פ לקו"ש שצויין לעיל.

⁷ הבא להלן עפ"י אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ חלק יג ע' מד ואילך.

⁸ באתי לגני תיש"א.

⁹ בלקוטי דיבורים ח"ה (עברית ע' 1030): "אברהם אבינו עליו השלום.. כשבא אליו ערבי, טיפל בו אברהם אבינו, האכיל והשקה אותו תוך שהסביר לו, לפי שכלו של הערבי, מה זה אלקות ואשר קיים בורא יחיד ברוך הוא שברא את העולם, ואדם צריך שתהייה לו מדות טובות".

צדקה וחסד אצל אומות העולם

בעת משפטו, בנוסף לויכוחיו והוכחותיו אודות הבורא, התייחס גם למלך נמרוד חכמיו ושופטיו שמתנהגים באכזריות רבה כלפי אנשים אחרים, ולבסוף גם הם יצטרכו לתת דין וחשבון לפני אדון כל, להשפט על מעלליהם הן בניסיון לעקור את האמונה בה' אחד והן על אכזריותם כלפי אנשים אחרים.

"...הוי מווגי לב, בחנפי לעגי מעווג (= חנפנים, הרוצים להתחלק בעוגת האוצר) ...מאוצרות רשע וגזל תקוו? ידיכם בדמי נקיים נגאלו, וחיי אנשים בכנפי מעילכם צרות, דללו גם חרבו (=יבשו) יאורי בינתכם, חסד ורחמים מליבכם נגדעו. ...ואתה! מלך רם בעיניך, מתכבד רק בחיתת עבדיך ... הלא פקודת כל אדם גם עליך תבוא... כל גבוריך אלה, אחרי מטתך יהלכו... תרד למקום, שם, העליז ישקוט, השאנן יפחד,

...הכין צדה לדרך, מענה לאלוקי מרום, בדרשו דמי האדם, אשר באמרתך הרגת וכדומן על פני השדה הפלת...

דברים אלו גרמו לתסיסה רבה בתוך העם. רבים החלו להאמין ולדבר על כך שיגיע יום שכל אחד יעמוד למשפט לפני אלוקי מרום, והדברים הלכו והתפרסמו. ועל כך נשפט אברהם: 1. לקחת את כל רכושו לנצה. 2. מאסר ועינויים לשנים רבות.

גם בהיות אברהם בכלא, לא חת לעשות גם שם תעמולה, להודיע לבני האדם כי ישנו אלוקים אחד, בורא השמים והארץ הימים וכל אשר בהם, משגיח על בריותיו ומנהיגם כרצונו.

בהחלטה ממשלתית, בהתייעצות המלך ויועציו, הוחלט לשרוף את אברהם חי בכבשן האש - בפומבי למען ישמעו ויראו.

ויצו נמרוד להבעיר אש בכבשן ימים מספר, ויפקוד להכין תהלוכה נהדרת, מרובת עם, עם צירי הממלכות ונציבי המדינות.

רבבות אנשים הגיעו לראות את ההצגה הכי טובה¹⁰ "יהודי בוער באש, מתייסר ומתענה, בגלל חריצות שכלו, לדרוש את אלוקי השמים".

¹⁰ כפי שלצערנו הרב היה בדורות רבים ביותר.

קונטרס חסד לאומים

אמנם מה נבהל נמרוד כשאמרו לו: אברהם מתהלך בכבשן האש כאחד שמטייל בגן פרחים (נעשה לאברהם נס, ולא נשרף כלל), וילך לראות, ויתמה למראה עיניו, ויחרוק בשיניו, וידום.

התחנן נמרוד לאברהם שיצא מהאש. לאחר שיצא אברהם מהאש, דיבר איתו נמרוד טובות, נתן לו מתנות וירוממהו.

בהמשך הזמן, הלך אברהם אל המקום אשר אמר לו האלוקים. בכל מקום בואו, עשה אברהם חיל, בשכלו הצח, במידותיו המסולאות. מלחמו נתן לדל, השביע רעבים, הליביש ערומים, וישקוד עשות טוב עם כל אשר רוח אלוקים באפיו, ויהי נחמד לכל! וגם במתנות שקיבל השתמש עבור עשיית טוב וחסד לזולת¹¹.

את כל משפחתו, בנים ונשים¹² וגם את תלמידיו לימד אברהם לעשות צדקה ומשפט. אברהם נהג לומר להם שיזהרו לעשות צדקה (ומשפט), כדי שה' יביא על אברהם את הברכות שהבטיח לו.

דברים אלו באים לידי ביטוי בדברי הקב"ה בתורתו הקדושה ובו "הסביר" כי הסיבה לאהבתו לאברהם אבינו היא: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' – לעשות צדקה ומשפט"¹³.

¹¹ עד כאן ע"פ אג"ק אדמו"ר מוהרי"ץ חלק י"ג עמ' מד-מז. ראה גם לקוטי דיבורים ח"א (עברית ע' 5-114) – נמצא לקמן בסוף החוברת, ועל המובא שם יש להוסיף ששמו אותו במאסר.

¹² בפרקי דר' אליעזר (לעיל הערה 2) מובא שכאשר אברהם ביקר אצל ישמעאל, והאשה הראשונה לא רצתה לתת מים ולחם לצמא והרעב, רמז אברהם לישמעאל שיגרשנה, אבל השניה שנתנה לו לחם ומים, גרמה שיתמלא בית ישמעאל מכל טוב – ע"י תפילת אברהם.

ראה גם לקמן בפנים בשיחה אודות צדקה ע"י בני נח.

¹³ בראשית י"ח, י"ט, **וברש"י**. תלמוד סנהדרין נ ז, ב. "בניו לדין, ביתו [= נשים] לצדקה", ומכאן הוכחה שגם לנשים שהן מבני נח יש ענין משמעותי בנתינת צדקה למצטרך. וראה גם לקמן בפנים.

פתיחה

צדקה אצל אומות העולם וגדרם של שבע מצוות בני נוח

"וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה .. כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו .. לעשות צדקה ומשפט – בניו לדין, ביתו לצדקה"
(סנהדרין נז, ב)

"הנה זה היה עון סדם אחותך גאון שבעת לחם ושלות השקט היה לה ולבנותיה ויד עני ואביון לא החזיקה"
(יחזקאל טז, מט)

מעשה באנשי סדום במנהגם הרע שהיו נוהגין . . נערה אחת ("ריבה אחת") היתה שם, שהיתה רגילה להוציא לחם בכדה בעת שהלכה לשאוב מים, כדי שלא יבחינו שיש לה לחם, ונתנה הלחם הזה לעניים. אחר כך נתגלה הדבר מה שהיא עושה.
הלכו וסכו אותה עם דבש, והעמידוה על גג החומה, ובאו הדבורים ואכלוה. והיינו דכתיב "ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה" ואמר רב יהודה על עסקי ריבה.
(על פי סנהדרין קט, ב)

בני נח נענשים על מניעת צדקה

א. חטאם העיקרי¹⁴ של אנשי סדום היה, שלא נתנו צדקה לנזקקים, כנאמר במפורש "זה היה עוון סדום"¹⁵ ... ויד עני ואביון לא החזיקה¹⁶.

¹⁴ אף שעברו על **כמה** עבירות – ובהם ע"ז ג"ע וש"ד (סנהדרין קט, א. רד"ק לך-לך יג, יג) – הגזר דין (הפיכת סדום) הי' על אשר יד עני ואביון לא החזיקה", כבפנים. (ועל דרך דור המבול – שלא

קונטרס חסד לאומים

נחתם גזר דינם אלא על הגזל (סנהדרין קח, א. הובא בפרש"י נח ו, יג)) שלכן בפרשת וירא נאמר רק "כי רבה... הכצעקתה" [עסקי ריבה (וראה לקמן בפנים, שהעיקר בזה הוא (לא איסור שפיכות דמים כי אם) דיד עני גו' לא החזיקה), ולא נזכר "רעים וחטאים לה" מאד"], כי זהו טעם ל"כלה". ועפ"ז תומתק שייכות דבר ה' על אברהם בטרם הפיכת סדום "כי ידעתי למען אשר יצוה גו' צדקה ומשפט" לפרשת סדום.

¹⁵ בחידושי אגדות לסנהדרין קד, ב: "סדום לא נחשב להם רק כחטאת שלא נצטוו על כך אבל ישראל שנצטוו על כך נחשב להם לעוון שהוא מזיד". ולכאורה אינו מובן: א) והרי נאמר ביחזקאל "זה ה' עון סדום". ב) באם לא נצטוו – למה נענשו על זה ובעונש חמור כ"כ (וראה ר"ן לסנה' נג), נעתק בשוה"ג הב' להערה הבאה).

והטעם לשינוי לשון הכתוב (איכה ד, ו) "ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום" – אף שגם בני נח (סדום) מחוייבים בצדקה (ופירוש "ויגדל" הוא שהיו "רעים יותר מסדום" (פרש"י לסנה' שם. וראה גם בחדא"ג שם בפ' השני)) – יש לומר, דמכיון שבב"נ, צדקה אינה מצוה בפני עצמה ורק בתור (ישובו של עולם ו) דינין (כדלקמן סעיף אחרון) אין בה תוקף כ"כ (וראה לקוטי שיחות חלק ה' עמ' 154 הערה 34) ולכן ביחס "עון בת עמי", נחשבת היא רק כחטאת.

עוד יש לומר שבסדום נענשו גם הקטנים שאצלם אין שייך עון (מזיד) [וראה ירושלמי סנה' פ"י ה"ח ותוספתא שם פ"ד, א – דסדום הוה גדר עיר הנדחת (והאריך בזה הרגצ'ובי – ראה צפע"נ עה"ת (ראה לקו"ש חלק ט' ע' 107 ואילך)) ובעיר הנדחת גם טף נהרגין (רמב"ם הל' ע"ז פ"ד ה"ו. ושקו"ט בנושאי כליו שם). וגם למש"כ בפנים דסדום נענשה מפני עסקי ריבה כו' – ראה מגדול עוז (שם) דעד"ז ה' ג"כ בעדת קורח וביבש גלעד. ואכ"מ].

¹⁶ יחזקאל טז, מט. ומשמעות פשטות הכתוב היא, שזהו הטעם ל"ואסיר אתה"ן (שם, נ)

[* וממה שכתוב (שם, נ) "ותגבהינה ותעשינה תועבה לפני" – מדל"א פירש מהי התועבה, מוכח שאי"ז ענין אחר, כי אם האופן שבו סדום ד"לא החזיקה" (שכתוב לפני"). כדלקמן בפנים בנוגע ל"עסקי ריבה", וראה לקמן הערה 8, שבאם לא הי' אצלם שלילת הצדקה באופן קיצוני ("ותעשינה תועבה") – לא היו נענשים ב"כלה" ("ואסיר אתה"ן). ובפרט לפי המבואר לקמן סו"ס אחרון (לדעת הרמב"ם) שמה ש"לא החזיקה" נחשב להם ל"עון" היינו רק לפי שזה הי' אצלם באופן קיצוני]. – ראה מפרשים שם. וראה גם רש"י סנה' קד, ב' ד"ה מדת – בפירושו הראשון

[** בפרשת דרכים דרוש יח, שהשייכות ד"לא החזיקה" ל"ואסיר אתה"ן הוא [לא שנענשו בשביל עון זה, כ"א – שהעונש הי' מצד ענינים אחרים, אלא] שבאם היו מחזיקים יד עני ואביון, היתה מדה זו מכפרת עליהם כמו שכיפרה על ירושלים. אבל מלשון הכתוב "זה היה עון סדום" (ובפרט שב"ותעשינה תועבה" אינו מפרש מהי התועבה, כבהערה (בשוה"ג) הקודמת) מוכח שהעונש "ואסיר אתה"ן בא בשביל העון ד"לא החזיקה" – שלכן מוכיח הר"ן (סנה' נו, ב) בפשיטות שב"נ מחוייבים בצדקה מעונש סדום.]

צדקה וחסד אצל אומות העולם

אמנם, על הפסוק "זעקת סדום ועמורה כי רבה"¹⁷ מבואר בגמרא¹⁸: "על עסקי ריבה" – שהיתה שם נערה, אשר סיפקה מזון לעניים, ולכן העלוה אנשי סדום על גג כשהיא מרוחה בדבש, והפקירו אותה לעקיצות הדבורים עד שמתה, ומפני עבירה זו שנעשתה לגבי "ריבה" זו, העניש אותם הקדוש-ברוך-הוא ב"מהפכת סדום ועמורה" וכו'¹⁹,

אך אין זו סתירה לנאמר לעיל, שנענשו על כך אשר "יד עני ואביון לא החזיקה", כי חטאם זה של שפיכות דמים ב"עסקי ריבה" נובע במקורו מאי עשיית חסד וצדקה.

כלומר, התנהגותם בדרך של "יד עני ואביון לא החזיקה" הגיעה לממדים כה מבהילים, והם כה הרחיקו לכת, עד שכאשר "ריבה" עשתה מעשה של צדקה, הם הציקו לה ועד כדי גרימת מיתה משונה. ומשום שחטאם "יד עני . . לא החזיקה" הגיע למצב קיצוני ביותר, הרי זה²⁰ גרם ל"כלה".

וגם לפי פי' השני שברש"י שם שכתוב זה (מט) מספר רק את הנהגת סדום (שהיתה דומה לירושלים)

[ואדרבה: מפסוק זה אנו יודעים (דרך אגב) שלא סבלו עוני, אף שמצד העון של סדום שהיו במצב ד"ארץ שבעת לחם ו", ובכל זאת "יד עני ואביון לא החזיקה" היו צריכים ליענש לכאורה ברעב – היפך "שבעת לחם" שנתגאו בזה (מדה כנגד מדה)].

שלפי זה אפשר לומר שהסיבה ל"ואסיר אתהן" היא "ותעשינה תועבה" שאינו שייך ל"יד עני ואביון לא החזיקה" – הרי ממה ש"יד עני גו" קורא הכתוב "כ"עון סדום" (עכ"פ, גם באם "ואסיר אתהן" ה' מטעם אחר). מוכח שהיו מחוייבים בהחזקת יד עני ואביון.

¹⁷ יורא יח, כ. ובפרש"י עה"ת הובא זה על "הכצקתה" (שם, כא).

¹⁸ סנהדרין קט, ב.

¹⁹ כדמוכח מהמשך הכתובים שם: זעקת גו' רבה גו' הכצקתה גו' כלה.

²⁰ ובזה מובן מה שב"עסקי ריבה" מסופר בסנה' שם "דהוות קא מפקא ריפתא לעניא", וכן ברש"י עה"ת שם "על שנתנה מזון לעני" – כי עיקר החטא (שבשבילו נענשו) ה' כמפורש ביחזקאל "יד עני ואביון לא החזיקה". וראה הערה הבאה.

קונטרס חסד לאומים

מכך נראה, לכאורה, שחובת הצדקה חלה על בני נח²¹, שאם לא כן, לא היו נענשים, ובמיוחד בעונש כה חמור של "כלה", על אשר לא אפשרו לקיים דבר שלא נצטוו עליו²².

אולם כאן מתעוררת שאלה: מדוע הענין של "יד עני ואביון לא החזיקה" נחשב לחטא, ובמיוחד לעבירה כה חמורה, אשר בגללה נגרם עונש כה חמור, והרי מצות הצדקה אינה אחת משבע מצוות בני נח?

בני נח חייבים בצדקה?

ב. על אברהם אבינו נאמר "כי ידעתיו (לשון חיבה) למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו... לעשות צדקה ומשפט"²³. בדרך הפשט נראה כי החיבה המיוחדת לאברהם אבינו נובעת מכך שהוא זה ש"יצוה... לעשות צדקה...", למרות שבני נח אינם חייבים בכך.

אולם הגמרא אומרת²⁴, שאף בני נח חייבים "לעשות צדקה ומשפט". ובמיוחד במצות הצדקה, חייבים הן "בן נח", והן "בת נח". כדברי הגמרא²⁵ "בניו, לדין; ביתו, לצדקה".

²¹ אלא שבאם מניעת הצדקה לא היתה אצלם באופן קיצוני, לא היו נענשים בעונש חמור כזה – "כלה", ורק לפי שהעדר הצדקה אצלם הי' עד כדי כך, "שהרגוה במיתה משונה על שנתנה מזון לעני", נענשו "וג"כ במיתה משונה – מדה כנגד מדה) בכלי'.

²² כי שלילת ומניעת דבר שאין בו חיוב כלל, גם כשהשלילה באופן קיצוני, אין לחשבה לעון, ומכ"ש שאינה עון חמור כזה שיתחייבו עבירו כלי'.

ומה שחם נענש על בזיון אביו (אף שב"נ אין מצווים בכיבוד אב), הרי: א) בזיון (אינו רק העדר הכיבוד, כ"א) הוא ענין בפ"ע (היפך הכיבוד). ב) גם ב"נ אסורים לבזות אב, (ראה לקוטי שיחות ח"ה שיחה א' לפרשת וישלח סעיף ד').

²³ וירא יח, יט.

²⁴ סנה' נז, ב.

²⁵ סנה' נז, ב.

צדקה וחסד אצל אומות העולם

בכך מיישבים הראשונים²⁶ מדוע נענשו אנשי סדום על אשר "יד עני ואביון לא החזיקה", כי כל בני נח הרי הם חייבים בצדקה. אך מצוות הצדקה אינה נמנית בשבע מצוות בני נח, משום שמצוות אלו כוללות ציוויים מסוג של "שב ואל תעשה", ומצוות הצדקה היא "קום ועשה".

אבל תשובה זו מתאימה רק לפי מסקנת הגמרא²⁷, ששבע מצוות בני נח כוללות רק ענינים של "שב ואל תעשה", אך לפי הדעה המובאת בגמרא שיש לכלול בהן גם מצוות של "קום ועשה", מתעוררת שוב השאלה: מדוע אין מונים בתוכן את מצוות הצדקה?

מפני קושייה זו, אכן מביא המהרש"א²⁸ הוכחה לשיטת רש"י²⁹, המסביר שמשמעות המלה "צדקה" בפסוק "כי ידעתיו..." היא עשיית "פשרה" – כלומר, אין הכוונה למצוות צדקה כפשוטה, שבה בני נח אינם חייבים, אלא הכוונה היא לחובה למצוא פשרה במשפט עצמו, שאם לא כן היה צורך להוסיף לשבע מצוות בני נח את מצוות הצדקה, כדלעיל.

גם מדברי הרמב"ם³⁰ מוכח, שהוא פוסק להלכה שבני נח אינם חייבים בצדקה – כי כאשר הוא מציין את ההלכה לגבי "בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה כדי לקבל שכר...", הוא מביא לכך את הדוגמא – "נתן צדקה...".

ואם כך, קשה לפי שתי השיטות: לפי השיטה שבני נח חייבים בצדקה – מדוע נמנות, רק שבע מצוות בני נח, ולא שמונה מצוות? ולפי השיטה שהם אינם

²⁶ חידושי הר"ן לסנה' נו, ב. וראה גם יד רמ"ה שם נז, ב.

²⁷ סנה' נח, סע"ב.

²⁸ שם נו, ב ד"ה בפירש"י.

²⁹ סנה' שם ד"ה דיני קנסות.

³⁰ הל' מלכים פ"י ה"י.

ועפ"ז צ"ל שמה שכתב בהל' רוצח ספי"ב "שיעשה דבר מצוה... ליתן צדקה" – כוונתו היא למצוה שאינו מצווה ועושה.

קונטרס חסד לאומים

חייבים בצדקה - מדוע נחשבת התנהגותם של אנשי סדום אשר "יד עני ואביון לא החזיקה" לחטא, עד כדי הענשתם על זה באופן כה חמור?

לדעת הרמב"ן: מצות הצדקה נכללת ב"דינין"

לגבי המצוה של "דינין" – אשר היא, לכל הדעות, אחת משבע מצוות בני נח³¹ - יש מחלוקת בין הרמב"ם לבין הרמב"ן בביאור המונח "דינין":

לדעת הרמב"ם³², הכוונה במצוות "דינין" היא לפרט המסויים ש"חייבין להושיב דינין ושופטים...". ואילו לדעת הרמב"ן³³, מצות "דינין" כוללת גם את "דיני גניבה והונאה ועושק ושכר שכיר ודיני השומרים ואונס ומפתה ואבות נזיקין וחובל בחבירו ודיני מלוה ולווה ודיני מקח וממכר וכיוצא בהן". כלומר, לדעה זו, מצות "דינין" כוללת את כל הסוגים השונים של היחסים בין אדם לחבירו החשובים לישובו של עולם.

א"כ לשיטת הרמב"ן יש לומר כי הסיבה שמצוות הצדקה אינה נמנית בפני עצמה במצוות בני נח, משום שאף היא נכללת כבר ב"דינין". כי גם עשיית צדקה הכרחית לישובו של עולם. וזו אכן הסיבה לעונשם של אנשי סדום³⁴ על אשר "יד עני ואביון לא החזיקה"⁸.

³¹ סנה' נו, סע"א ואילך.

³² רמב"ם הל' מלכים ספ"ט.

³³ בפירושו על התורה (וישלח לד, יג). ועפ"ז צריך עיון למה נצטוו על גזל בפ"ע. הקשה כן גם בתורה תמימה עה"פ (בראשית ב, טז), אבל תירוצו דחוק.

³⁴ ואף שלדעת הרמב"ן שם אין ב"נ נהרג על ביטול מ"ע – היינו מיתה בדיני אדם, משא"כ בדיני שמים. וכמו עכו"ם ששבת חייב מיתה (סנה' נח, סע"ב*) – אף שאין בזה עשי'.

ואולי יתרה מזה י"ל שמכיון שהאופן ד"לא החזיקה" הי' (גם) ע"י עשי' (כמובא לעיל א') – חייבין ע"ז גם בידי אדם.

[* וברמב"ם הל' מלכים פ"י ה"ט: "מודיעין אותו שהוא חייב מיתה ע"ז אבל אינו נהרג". אלא שטעמו של הרמב"ם על זה שאינו נהרג הוא, לפי ש"אינו נהרג אלא על שבע מצוות" (כס"מ שם), משא"כ להרמב"ן – אפילו אם הי' "לא ישבותו" מזו מצות ב"נ, ג"כ לא הי' נהרג ע"ז בדיני אדם, כמו שאין נהרגין על מה שאין מושיבין דינינם. וראה שו"ת חת"ס ליקוטים סי"ד, שגם לדעת הרמב"ם אין ב"נ נהרגים על ביטול מ"ע, גם בו מצות ב"נ. עיי"ש.]

צדקה וחסד אצל אומות העולם

אך עדיין קשה לדעת הרמב"ם, הסובר שבני נח אינם חייבים בצדקה – מדוע הענישו אותם על אשר "יד עני ואביון לא החזיקה", כדלעיל?

בני נח קיימים למען ישובו של עולם

כדי להבין זאת, יש להסביר תחילה את ההבדל הכללי בין שבע מצוות בני נח לבין המצוות שנצטוו ישראל – החל ממצות מילה וכדומה, ועד למצוות שלאחר מתן תורה:

העולם, כולל (כמובן) מין המדבר, נברא שהוא "בשביל ישראל ובשביל התורה"³⁵. וכיון שקיומם של בני נח הוא למען ישראל והתורה (הנעלים מהעולם), מובן, שגם ה"מצוות" שבני נח חייבים בהן לא ניתנו למען בני נח עצמם, כמצוות שנצטוו ישראל, אלא הן נקבעו "בשביל ישראל ובשביל התורה". למען ישראל ולמען התורה הכרחי לקיים בעולם מצב של "לשבת יצרה"³⁶ (ישוב העולם), שלא תהיה סביבה והשפעה³⁷ בלתי רצויה, אלא שהעולם יזדכך ויגיע לשלמותו, ולכן חייבים בני נח לקיים את המצוות שלהם

³⁵ דרשת רז"ל עה"פ בראשית – תנחומא (באבער) פיסקא ג' וה'. לק"ט. רש"י. וראה גם ב"ר רפ"א. ויק"ר פל"ו, ד.

³⁶ ישעיה' מה, יח. וגם לב"נ נאמר זה – אף שמצות פו"ר ניטלה מהם (סנה' נט, ריש ע"ב. אבל ראה שאילתות קסה ובנ"כ שם. מל"מ הל' מלכים פ"י ה"ז. מנחת סולת על ס' החינוך מצוה א סק"ה. ועוד) – כמ"ש התוס' (גיטין מא, ב ד"ה לא תהו בתירוץ הב' וש"נ) לענין עבד, ומכיון שהכתוב (לשבת יצרה) מבאר כוונת ברה"ע, אין סברא לחלק בזה בין עבד לב"נ. (משא"כ לדעת האומרים דפו"ר ושבת קשורים זב"ז). וראה בכורות מז, א: "והא עבד להו **שבת**" [ולשון הש"ס (יבמות סב, א) "בני פו"ר ניהו"ו י"ל, שהכוונה היא ל"שבת" וכמו "פרי' ורבי' (שמפרשת המשנה מיד) שנאמר לא תהו בראה לשבת יצרה". ולהעיר מתוס' יבמות ובכורות שם. טורי אבן ר"ה כח, א ד"ה אלימא]. וראה העמק שאלה (להנצי"ב) על השאלות שאלתא קסה סעי' ב' בתחלתו.

³⁷ כי דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחרי ריעיו וחבריו ונוהג* כמנהג אנשי מדינתו (רמב"ם הל' דעות רפ"ו).

* כן הוא בדפה"ר: ונוהג.

קונטרס חסד לאומים

- הן המצוות שבנין אדם לחבירו, כדי שהעולם יתנהג בצדק וביושר, והן בין אדם למקום (כגון עבודה זרה וברכת ה'),

- כי בכך הם מכינים את העולם למצב שישראל יוכלו לעבוד כראוי את עבודתם בתורה ובמצוות ולרומם את העולם המזוכך לדרגה שלמעלה מהעולם, ולהופכו לעולם של תורה, דירה לה' יתברך.

ומשום כך חייב בן נח העובר על אחת ממצוותיו במיתה³⁸ - שהרי כל קיומם של בני נח הוא כדי להביא לידי כך שישוב העולם יהיה כראוי, ולפיכך, כאשר הם פועלים להיפך מכך, עד ידי אי קיום מצוותיהם, מתבטל הבסיס לקיומם בעולם, וכאשר בטלה הסיבה, בטלה התוצאה בדרך ממילא³⁹.

לפי זה מובן, מדוע הגיע לאנשי סדום עונש מיתה, אף לשיטת הרמב"ם⁴⁰:

אמנם, בני נח לא היו חייבים במצות הצדקה, ואי-קיומה אינו יכול להיחשב להם ל"עוון", אך כאשר המצב של "יד עני ואביון לא החזיקה" הוא באופן כה חמור, שאינם מאפשרים גם לזולתם לתת צדקה, ויותר מכך, הם דנים את הנותן צדקה למיתה - התנהגות כזו היא בוודאי "עוון", כי היא להיפך מישובו של עולם. ומשום כך, אם "הכצעקתה עשו" הרי מגיע להם עונש "כלה".

מעובד על פי לקוטי שיחות חלק ה' ע' 156

³⁸ בידי אדם או (עכ"פ) בידי שמים (וראה לעיל הערה 21).

³⁹ ובמכש"כ מהא דבטל העיקר בטלה הטפלה (כלים ספי"ט).

⁴⁰ גם י"ל (בדוחק עכ"פ), שמ"ש הרמב"ם שב"נ אינן מחוייבים בצדקה הוא רק עכשיו. אבל קודם מ"ת היו מחוייבים בצדקה* (ראה לעיל הערה 34 בענין כיבוד אב), ולכן בסדום - "יד עני ואביון לא החזיקה" נחשב ל"עון".

* וי"ל, שלפי שיטת הרמב"ם כל הענינים ד"ישובו של עולם" (וצדקה בכללם) נכללים ב"פרו ורבו", שענינה - ישובו של עולם, כי "לא נברא העולם אלא לפרוי' ורבי' שנאמר כו' לשבת יצרה" (גיטין מא, ריש ע"ב) - פטורים הם מצדקה, משא"כ לפני מ"ת והוא דלא כנ"ל בהערה 23

סיכום

מדוע מצוות צדקה לא נמנית בין ז' המצוות

לדעת כמה ראשונים, חיוב צדקה הוא אפילו אצל בני נח, כדמוכח מכך שאנשי סדום נענשו על "יד עני ואביון לא החזיקה".

ומה שלא נמנה חיוב זה במנין שבע מצוות בני נח, יש לומר:

א. במנין המצוות דבני נח נמנו רק ענינים דשב ואל תעשה. ב. מצוות צדקה נכללת במצוות דינין, שתוכנה ישוב העולם.

התוועדות ה'תשמ"ה ח"ב ע' 1119

חיוב נתינת צדקה מצד 'שובו של עולם'

דעת הרמב"ם, שצדקה אינה בכלל מצוות בני נח, ונשאלת השאלה, מדוע נענשו אנשי סדום (ובעונש הכי חמור) על דבר שלא התחייבו בו, ככתוב "זה הי' עון סדום גוי יד עני ואביון לא החזיקה"?

ויש לומר, שישנם דברים שלא נכללו במצוות בני נח, אבל בן נח חייב לקיים אותם מצד ישובו של עולם, שהוא גדר החיוב של שבע מצוות בני נח: "לשבת יצרה". ואף כאן, חייב בן נח לתת צדקה מצד ישובו של עולם. לכן, כאשר "יד עני ואביון לא החזיקה", עד באופן הכי קיצוני, שהמיתו מי שנתן צדקה, היפך ישובו של עולם בתכלית, נתחייבו כליה.

התוועדות ה'תשמ"ז ח"ג ע' 428

מראי מקומות בענין ציווי צדקה לבני נח

בני נח נצטוו על הצדקה (ר"ן לסנה' נו, ב. הרמ"ה שם. וראה רוקח ס' שסו. וראה תו"ש לוירא יח ס"ק ר'). – וגם לפס"ד הרמב"ם (הל' מלכים פ"י הל' י')

קונטרס חסד לאומים

שלא נצטווה הרי "אם רצה לעשות מצוה כו' כדי לקבל שכר אין מונעים אותו לעשותה כהלכתה כו' עולה כו' צדקה כו'". וראה תניא ספ"א. שערי אורה פורים (צב, א). לקו"ב (על קונטרס ההתפעלות) להר"ה מפאריטש (מוז, ב ואילך).

לקו"ש ח"כ עמ' 102 הערה 28

לקט ענייני צדקה אצל גויים

הצדקה מכפרת על אומות העולם

יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהענינים שמקרבים את הגאולה תיכף ומיד ממש, כולל גם הפעולה על אומות העולם לעסוק בצדקה⁴¹.

ובפרט לאחר החלטת מנהיגי המדינות על דבר חסכון בהוצאות הכספיות לצרכי נשק, אזי נקל יותר לפעול שיוסיפו בפעולות של צדקה, הן בנוגע לאומות העולם, והן בנוגע לבני ישראל.

התוועדות ה"ב ח"ב ע' 278

עסקים למען ענייני צדקה

יהודי שנודמנה לו, לפני כו"כ שנים, היכרות בענייני מסחר עם אחד שיש לו עמדה בוואשינגטון או לונדון וכיו"ב – בודאי מאמין הוא, שזה היה בהשגחה פרטית מאת הקב"ה מסבב הסיבות. . כי בנוגע לפרנסתו יש להסתפק אם אכן זוהי המטרה, שכן, בידו של הקב"ה להשפיע לו פרנסתו בדרך יותר קלה ולא באמצעות אינו יהודי, אבל כאשר רואים שנוצר מצב שצריכים סיוע של יהודי (או אינו יהודי) זה היושב בעיר הבירה, כדי להוסיף בבנייתו של עוד מקוה, ישיבה, ביהכ"ס או איזה ענין טוב של צדקה וגמ"ח – ברור הדבר שזו היתה כוונת הדבר מלכתחילה.

התוועדות ה"ג ח"ג ע' 1439

⁴¹ ולהעיר מהשקו"ט בחיוב בני נח בצדקה [ראה השיחה ב"פתיחה" וש"נ]. ולהעיר גם מהסוגיא בבבא בתרא (יוד, ב) בפירוש הפסוק "וחסד לאומים חטאת", שסיומה וחותרמה בפירושו של ריב"ז: "כשם שהחטאת מכפרת על ישראל, כך צדקה מכפרת על אומות העולם".

קונטרס חסד לאומים

צדקה, פרנסה ומניעת צער לזולת

כאשר עומדים בתנועה של בטחון חזק ב"א-ל שדי", כך שגם בשעה שנפגש עם גוי, רואה הגוי שלא ניכר על היהודי שום נפילת הרוח מפני היותו בגלות, ואדרבה, הוא יודע שיש לו שליחות קדושה מבורא העולם ומנהיגו להאיר את העולם באור היהדות,

ועד שפועל ומשפיע על הגוי, שגם הוא יקיים את המצוות שלו – החל ממצוות הצדקה, לזון ולפרנס את אלו שזקוקים לכך, ועאכו"כ – שלא להצר ולהעיק לזולתו, וכיו"ב בנוגע לשאר המצוות שלו, כפי שכולן מיוסדות על האמונה בה' בורא העולם ומנהיגו –

הרי הנהגה זו פועלת תוספת נשיאת חן ורחמים, ובמילא, מקבלים סיוע גדול יותר בכל המצטרך, כדי שיוכלו להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל עניני טוב.

התועדויות ה'תשמ"ה ח"ב ע' 941

סיוע ממשלתי למוסדות חינוך ודת יהודיים

כאן המקום להביע תודתי גם לנשיא מדינה זו שהביע ברכותיו בקשר ל"א ניסן . . . שה' יעזור לו וינהיגו באופן שיוכל לנצל את כל אפשרויותיו כו' להפיץ קיום שבע מצוות בני נח, עם כל פרטיהן ופרטי פרטיהן . . . וכמו כן יצליחו ה' שיוכל להמשיך ולהוסיף בסיוע ממשלי, ביד רחבה, לבתי ספר דתיים ("פאראקיעל סקול'ס"), כדי שיוכלו להגדיל מוסדות אלו הן בכמות והן באיכות, וכן לסייע לבני ישראל בכל עניניהם באופן ש"לכל בני ישראל" יהי "אור במושבותם" (עוד בהיותם בגלות), כולל סיוע בעניני דת ישראל, וע"ד הסיוע (שנסדר מכבר) בעניני כשרות – שהממשלה עצמה משגחת על כך שתהי' כשרות ע"פ ההלכה.

התועדויות ה'תשמ"ה ח"ג ע' 753

אופן הצדקה אצל בני נח

חסד או צדקה

ב"מחזור" של ראש השנה אנו אומרים "ותשובה ותפילה וצדקה", באמצעותם יהודי מקבל מהקב"ה מידו המלאה והרחבה.

במבט שטחי נראה לכאורה, ששלשה דברים אלו מצויים גם בין לא-יהודים, להבדיל, והם: "רפנטס", "פרייאר", "ציריטי". ברם, לאמיתו של דבר קיים הבדל גדול ויסודי בין שלשת הדברים כפי שהם בבני ישראל לכפי שהם, להבדיל, בעמים. ההבדל מוצא את ביטוי בעצם המילים תשובה, תפילה וצדקה.. תרגומה המדויק של המילה "טשאריטי" – בלשון הקודש הוא – "חסד". אבל אצל בני"י אין הדבר נקרא בשם "חסד", כי אם, בשם "צדקה".

החילוק בין "חסד" ל"צדקה" גם הוא הפכי: "חסד" מדגיש – שהוא אדם טוב. כלומר: להזלת לא מגיע, והוא אינו מחוייב ליתן לו, אלא שמצד טובו נותן לו.

לעומת זאת, "צדקה" – מדגישה את הצדק שבדבר. ובשני אופנים:

(א) הוא מחוייב לתת לזולתו. הוא יודע שאינו נותן את שלו, הקב"ה נתן לו מעות אלו בפקדון כדי שיתנם לזולתו.

(ב) כיון שהוא זקוק שהקב"ה יתן לו, והרי הקב"ה בודאי אינו חייב לו דבר – צריך ומחוייב הוא לעשות "מדה כנגד מדה", ליתן לזולתו, אף שאינו חייב לו. ועי"ז מעורר גם למעלה, שהקב"ה יתן לו יותר ממה שמגיע לו, כיון שגם הוא נתן לזולתו יותר מכחותיו.

לקו"ש ח"ב ע' 409

צדקת יהודי – מתנת שמים, צדקת או"ה מתנת בשר ודם

ידוע בשם הבעש"ט, שבמצוות הצדקה אין נוגע (כל כך) הכוונה לשמה (כבשאר מצוות) כי העיקר בצדקה הוא שהעני יקבל את הנצרך לו. וכדמוכח גם

קונטרס חסד לאומים

ממאמר רז"ל⁴²: המאבד סלע מתוך ידו ומצאה עני והלך ונתפרנס בה מעלה עליו הכתוב כאילו זכה.

ועפ"ז – בנוגע ל"נדבת ירך" (צדקה), אין נפק"מ לכאורה בין "נדבת ירך" של יהודי לנדבה של אינו יהודי – הגם שדוקא ב"נדבת ירך" של יהודי ישנו הביטול לבעל הרצון [ראה לקו"ש ח"ח עמ' 265] – מכיון שהעני מקבל את החסר לו גם בנדבה של אינו יהודי.

אבל באמת אינו כן. כי מכיון ש"יד המחלקת צדקה לעניים" נעשית "מרכבה ממש לרצון העליון"⁴³ – שזה שייך בישראל דוקא, הרי הצדקה הנשפעת להעני ע"י איש הישראלי, שהיא מרכבה אליו ית', ובמילא – התוצאות מה שהעני מקבל ע"י צדקה זו, הם באופן אחר לגמרי⁴⁴ מהתוצאות של מתנת בשר ודם – שהרי השפעה זו היא מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

לקו"ש ח"ח ע' 266

אין חיוב לחפש עני, אין חיוב לתת הכל

מובן ופשוט שגם במצוות אלו אין להשוות החיוב דבני נח להחיוב הישראלי, ולדוגמא, במצוות הצדקה – שאצל אומות העולם אין חיוב לחפש אחר העני (כפי שמזכירים בהתחלת הסדר "כל דכפין כו' כל דצריך כו'") וכן לא שייכת אצלם נתינה באופן ד"כל אשר לאיש".

התוועדות תשמ"ט ח"ח ג' ע' 16 הערה 11

⁴² ספרי תצא כד, יט. וראה גם רש"י שם. ועוד.

⁴³ תניא פרק כג כח, ב.

⁴⁴ להעיר ממאמר רז"ל (בבא בתרא טו, סע"ב) כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך.

סיוע וצדקה לבני נח

דוגמא אישית מהרמב"ם – הגשת סיוע לכל אדם

מצינו בנוגע להנהגתו [של הרמב"ם] בפועל בחיי היום-יום – שהיה לו סדר קבוע לעזור ולסייע (לא רק לבנ"י אלא) גם לאינם יהודים:

ידוע מכתבו של הרמב"ם (שו"ת הרמב"ם פאר הדור סקמ"ג) אודות סדר היום שלו (לא בתור דבר היוצא מגדר הרגיל, כי אם סדר קבוע מידי יום ביומו) – שבבואו לביתו (לאחרי ביקורו בחצר המלך) עייף ורעב, "אמצע האכסדראות כולם מלאות בני אדם גוים ויהודים בהם. . ואצא לרפאותם וכתוב להם פתקות ונוסחאות רפואות חליהם. . עד הלילה. . ואני בתכלית החולשה כו".

כלומר, בחייו היום-יומיים הראה הרמב"ם "דוגמא חי" כיצד צריכים לעזור לכל אדם הזקוק לעזר וסיוע, מבלי להתחשב כלל במדת הקושי שבדבר, עד כדי מסירת-נפש מומש, שכן, למטרה זו הקדיש הרמב"ם כו"כ שעות מידי יום ביומו, מבלי להתחשב במצבו הוא!

ונמצא, שמלבד הלימוד וההוראה מפס"ד בספר הי"ד שיהודי צריך להשתדל ולעשות את כל התלוי בו לתיקון העולם, ישנו גם לימוד והוראה מהנהגתו האישית של הרמב"ם בחייו היום-יומיים – שהשתדל ומסר את נפשו להגשת עזר וסיוע לכל אדם, יהודים וגויים, שזהו תוכן הענין דתיקון העולם – החל מבריאות הגוף כפשוטו.

ולכן כדאי ונכון שבד בבד עם עריכת "סיומים" על ספרו של הרמב"ם, יוסיפו וידגישו גם אודות ההוראה שלמדדים מהרמב"ם בכל הקשור לפעולה דתיקון העולם – החל מפס"ד בספרו שתפקידו של יהודי לפעול על אוה"ע לקיים מצוות בני נח, שתוכנם ונקודתם – ישוב העולם, "לשבת יצרה", וכן בנוגע להנהגתו האישית – הגשת עזר וסיוע לכל אדם.

התוועדות ה'תשמ"ה ח"ג ע' 1710

קונטרס חסד לאומים

לפרנס עכו"ם – יושר והגינות

"מפרנסין עניי עכו"ם" (גיטין סא, א) נותנים לו את ההצטרפויות שלו, אך לא מרמים אותו, ולא 'מסבכים' אותו בצרה, אלא אומרים לו שהוא משבעים אומות, ולא מעם ישראל.

"מפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל" אבל לא לומר שהם יהודים ושיש להם חלק בארץ ישראל!

שיחות קודש תש"ל ח"ב ע' 128 2871

'מפרנסים עניי עכו"ם' - מצד הטוב שבהם

שני ענינים ב'עשיו', זה שהוא בדוגמת החזיר ש'עתידי חזיר להיטהר', וזה שהוא בדוגמת ענין שאין לו שום תיקון "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ".

וכך גם בנוגע לדרי הארץ, שהרי 'צריך לעשות צדקה עם עכו"ם מפני דרכי שלום', הרי זה גופא הוכחה שיש בהם דבר טוב.

שיחות קודש תש"ל ח"א ע' 270

דיון – צדקה ללימוד תורה

סוג⁴⁵ מיוחד של צדקה נעלית ביותר היא לסייע למי שלומד תורה, עד שמי שאינו יכול ללמוד, כתוב עליו בהלכה, שידאג לפרנס אחרים הלומדים, ותחשב לו צדקה זו כאילו הוא לומד בעצמו בתורה (והנותן צדקה זו, יש לו חלק בשכר הלימוד – של מי שלמד בגללו – הן בעולם הזה והן בעולם הבא).

והנה יש לעיין בשייכות צדקה כזו לגוי:

נאמר בתלמוד⁴⁶ ש"אפילו נכרי ועוסק בתורה (בשבע מצוות שלהם)⁴⁷ הרי הוא ככהן גדול".

⁴⁵ ע"פ לקו"ש חלק י"ד ע' 42 הע' 42. וש"נ ליו"ד סי' רמ"ו ס"א הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד.

⁴⁶ ב"ק, לא, א. סנהדרין נט, א. ע"ז ג, א.

צדקה וחסד אצל אומות העולם

יהודי שלומד תורה, הרי הוא נחשב יותר מכהן גדול⁴⁸. אבל גוי הלומד תורה יש לו חשיבות ככהן גדול.

מה⁴⁹ שמותר לגוי ללמוד תורה (למרות שהתורה נקראת "מאורסת" לעם ישראל דוקא!) הוא לימוד ההלכות השייכות לשבע מצוות בני נח, ואז, למרות שמדובר על הכנה לקיום מצוותיו שלו, נוספת לו המעלה של לימוד התורה, שיש לו שכר על לימוד תורה בחשיבות של לימוד תורה.

[ועדיין לימוד של יהודי, נחשב נעלה יותר, עד שהוא יותר מכהן גדול].

ועל פי זה⁵⁰, מקום ביותר לצריך עיון בדין נכרי המתנה עם בני ישראל שיפרנסו ויחלקו בתלמוד תורה דיליה", האם אפשרי לעשות זאת?

אופן נתינת צדקה אצל גויים

איתא במשלי⁵¹: "צדקה תרומם גוי, וחסד לאמים חטאת". בגמרא מצינו מחלוקת בביאור הדבר: רבי אליעזר אומר: כל צדקה וחסד שאומות (עובדי כוכבים ומזלות) עושים – אינם עושים אלא להתגדל בו. רבי יהושע אומר שאינם עושים אלא כדי "שתמשך מלכותן" ורבן גמליאל אומר כל צדקה וחסד כו' חטא הוא להן שאין עושין אלא להתיהר. המהרש"א⁵² מבאר את מחלוקתם כך: שני הדרשות הראשונות רואות חסרון במעשה הצדקה של האומות מחמת סיבת העשייה - בשביל שכר ("להתגדל" משמעותו "שיאריכו ימיהם"), אולם לדעת

⁴⁷ סנהדרין שם.

⁴⁸ ראה סוטה ד, ב "יקרה מפנינים (יותר) מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים".

⁴⁹ ע"פ לקו"ש חלק יד ע' 9-38 וראה שם בארוכה אודות לימוד תורה של גוי, ובשערי הלכה ומנהג יו"ד סי' יט. ונן באריכות.

⁵⁰ לקו"ש י"ד ע' 39 הע' 21.

⁵¹ משלי יד, לד.

⁵² בחדא"ג לב"ב שם. וראה גם הרי"ף ועיון יעקב לעין יעקב שם.

קונטרס חסד לאומים

רבן גמליאל חטאם הוא בכך שמעשה הצדקה מביא, והוא אף נעשה עבור: גאווה ויהירות.

ב. הסברת הדברים: מחלוקת זו תלויה בשאלה כללית יותר, האם מסתכלים ומביטים על כמות או על איכות.

במצות הצדקה ישנם שני חלקים:

1. עצם מעשה הנתינה לעני – לספק לעני את צרכיו. 2. "איכות" הנתינה – בסבר פנים יפות, להראות לעני בזמן הנתינה שמשתתפים איתו בצערו (ובלשון חז"ל⁵³: "והמפייסו בדברים"). ענין זה הוא עיקרי וחשוב בנתינת צדקה, כפי דברי הרמב"ם⁵⁴: "כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות כו' אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה".

ובכך מתבטאת מחלוקת רבן גמליאל עם קודמיו.

רבי אליעזר ורבי יהושע סוברים, כי העיקר בנתינת צדקה הוא החומר והכמות של נתינת הצדקה לעני. לכן, לפי שיטתם, לא נוגעת כל כך כוונתו של הנותן. אולם כל זאת כאשר אין הדבר פוגם בעצם הנתינה, אך כאשר אומות העולם נותנים רק בכדי לקבל שכר (ועד כדי כך – שאם הם לא יקבל שכרם הרי הם מתחרטים⁵⁵ על הצדקה) - הרי החסרון הוא כבר בעצם מעשה הנתינה. הנתינה נמדדת לפי הרצון שלהם בשכר ולא לפי צרכי העני.

לעומתם סובר רבן גמליאל שהעיקר של כל דבר היא צורתו ואיכותו, וכן במצות הצדקה, העיקר היא האיכות (כנ"ל שישתדלו גם לפייס את העני), בהתאם לזה גם ה"חטאת" בצדקה וחסד שלהם (היא לא בזה שהם עושים לשם שכר – כי לשיטתו הדבר הזה אינו פוגע בעיקר ענין הצדקה – אלא) בזה שהם עושים זאת כדי "להתייהר" – שהנותן רוצה שירגישו את חשיבותו שלו, שדבר

⁵³ ב"ב ט', ב. (אבל ראה תוד"ה והמפייסו שם)

⁵⁴ הלכות מתנות עניים פ"י ה"ד, ע"ש (ובה"ה שם). טוש"ע יו"ד סרמ"ט ס"ג-ד.

⁵⁵ פרש"י ב"ב י, שם) ד"ה כאן בישראל.

צדקה וחסד אצל אומות העולם

זה גורם לחסרון באיכות הצדקה. חסר בעניין העיקרי של הצדקה, שתהיה בסבר פנים יפות, להתחלק עם העני בצערו ולפייסו, כי צורה זו של צדקה אינה שייכת כאשר הנותן מרגיש עצמו למועלה מהעני, כאן נתינת הצדקה יכולה להעשות באופן הפוך מאשר פיוס העני, "להתייגר" בגאווה וגסות הרוח!⁵⁶

(מעובד עפ"י לקוטי שיחות חלק כד עמ' 101-100 עיי"ש)

⁵⁶ הערת המו"ל: ראה לעיל הערה 41 אודות סיומה וחותמה של הסוגיא בבבא בתרא שם בדברי רבי יוחנן בן זכאי על הפסוק "וחסד לאומים חטאת" - "כשם שהחטאת מכפרת על ישראל, כך צדקה מכפרת על אומות העולם".

קונטרס חסד לאומים

סיום

צדקה וחסד לקראת הגאולה

ישנם כמה לימודים בנוגע לעבודת בני ישראל בהבאת הגאולה, והאופן בו צריכים להתכונן לגאולה – בעמדנו עכשיו ממש בסוף זמן הגלות, "גולה", והנה הנה באה הגאולה.

קודם כל – ישנו מענה לכל אלו שמתפלאים ונבהלים מכך שמרעישים שכאז"א מיישראל צריך לעשות ולפעול שהגאולה תבוא תיכף ומיד ממש (ובהיותם אנשים "פתוחים", מבטאים הם בדיבור את פליאתם ודאגתם): כאשר משיח יבוא מיד, מה יהי' – שואלים הם – עם כל הפעולות והענינים שהם פעלו במשך כו"כ שנים בגלות: העסקים שהם הקימו, הרכוש והנכסים שהם צברו, החברים והקשרים, הן בין בני"ו והן בין אוה"ע, שקשרו (ובפרט עסקני ציבור), ועוד כיו"ב?!

להשפיע על אומות העולם

והמענה על כך הוא, שאין מה לפחד, כיון שגאולה אין פירושה שמתבטל כל "מנהגו של עולם", הדברים הטובים שנפעלו (ע"פ תורה) בגלות; אדרבה: גאולה כוללת בתוכה את כל הענינים (הטובים) ד"גולה", באופן שהם מתעלים למצב של גאולה, למעלתם ושלימותם האמיתית – עי"ז שמגלים בהם את (האל"ף) אלופו של עולם, הכוונה והתכלית האמיתית בכל הפעולות (שבזמן הגלות) – כפי שכל זה מגלה את "כבודו של הקב"ה.

ובמילא אין מה לדאוג אודות הפעולות – אפילו בעניני רשות – שפעלו (על פי תורה) בזמן הגלות. ואדרבה: מזה ישנה הוראה – שכל בעל עסק וכיו"ב צריך

קונטרס חסד לאומים

לחפש דרכים כיצד לגלות בעניני עסקיו וכו' "כבודו" של הקב"ה, ולנצל את עסקיו וקשריו – להוסיף בתורה ומצוות..

וכן גם לפרסם ולגלות בכל העולם כולו "אלופו של עולם", כולל – ע"י השפעה על אוה"ע בנוגע לקיום שבע מצוות בני נח⁵⁷ והכנת ל"והיתה לה' המלוכה"⁵⁸

העמים מסייעים להבאת הגאולה

ע"פ הנ"ל, ש"גאולה" מעלה את עניני הגלות עצמם (ע"י עשי' מהם עצמם דירה בתחתונים), עד שדוקא העבודה בגלות מביאה את הגאולה, הרי מובן, שעניני העולם עצמו ואוה"ע עצמם (גם בזמן הגלות) מסייעים (באמת) לעבודה דהבאת הגאולה (כנ"ל).

ויש לומר, שבעמדנו בסוף זמן הגלות, סמוך להגאולה – בא הסיוע בגלוי יותר. וכפי שרואים בדורות האחרונים במיוחד, ויתירה מזה – בזמן האחרון, ובפרט בימים האחרונים ממש:

בדורות שלפני זה גרו (רוב) בני" במדינות שבהן היו מניעות ועיכובים וכו' (לא תקום פעמיים⁵⁹) לעבודת ה' בכלל.

משא"כ בדורות האחרונים – גרים (רוב) בני" במדינות שבהם מושלת מלכות של חסד, החל ממדינה זו (שבה נמצאים רוב מנין ובנין דבנ"י), שמסייעת לבנ"י להגיע לגאולה פנימית בעבודתם, עד – שיעשו את העבודה שתביא את הגאולה כפשוטה, ואז גם המלכות (של חסד) תסייע לבנ"י לחזור לארץ ישראל (בלשון הכתוב⁶⁰: והביאו את כל אחיכם גו').

⁵⁷ כפס"ד הרמב"ם הל' מלכים פ"ח ה"י.

⁵⁸ עובדי' בסופו.

⁵⁹ ל' הכתוב – נחום א, ט. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55.

⁶⁰ ישעי' סו, כ.

צדקה וחסד אצל אומות העולם

ובשנה האחרונה רואים איך שיחס זה לבנ"י התפשט במדינות נוספות, עד גם במדינה ההיא, שבה היו (עד לאחרונה) הגבלות בנוגע לחירות בנ"י בעבודתם בתומ"צ וגם בנוגע ליציאתם ממדינה ההיא – וכעת נשתנה יחסם, שמתירים לבנ"י לקיים תומ"צ, ומתירים לבנ"י לצאת משם (ללא ההגבלות שהיו פעם), ואדרבה – הם אף מסייעים לבנ"י לנסוע לארץ הקודש. מעין הכנה להסיוע דאווה"ע שבנ"י יצאו מהגלות וילכו לארץ הקודש בגאולה האמיתית והשלימה.

העולם צועד בדרך של צדקה וחינוך

נוסף על הסיוע הישר דאווה"ע לבנ"י – ישנם גם ענינים שבהם רואים איך שאווה"ע בעצמם עושים פעולות של טוב וחסד, שמגלים עוד יותר שיש בעה"ב לבירה זו⁶¹, כהכנה ל"והיתה לה' המלוכה" בגאולה האמיתית והשלימה,

לא כפי שהי' פעם, שדוקא עם ישראל (אע"פ ש"אתם המעט מכל העמים"⁶²), השלים בפועל את הכוונה דדירה בתחתונים, ואחדות ממלכויות אוה"ע התנהגו באופן אכזרי אחת אל השני, והתעסקו בעיקר בתועלת עצמן, או בכיבוש מדינות אחרות וכיו"ב.

מהענינים הגלויים שנתוספו בימים אלו ממש שבהם רואים איך שהעולם ואווה"ע מכינים ומסייעים בדרך לגאולה – ע"י ענין הצדקה והחינוך, שני יסודות עיקריים ביישובו של עולם, "לשבת יצרה"⁶³:

ידוע ומפורסם (בכל הכתבי-עת) אודות המאורעות בימים האחרונים – שמדינה זו (המיוסדת על צדקה וחסד, כידוע) ניצלה את חוזק כחה לסייע ולהציל אנשים במקום רחוק בעולם (הרחק ממדינה זו), אע"פ שע"ז לא באה תועלת ישרה לתושבי מדינה זו:

⁶¹ ראה ב"ר רפל"ט.

⁶² ואתחנן ז, ז.

⁶³ ישעי' מה, יח.

קונטרס חסד לאומים

מדינה זו שלחה ריבוי אנשים ואנשי חיל מצבאה לסייע לפליטים במקומות ההם, ביחד עם מזון ובגדים ורפואות. במקום להשתמש במטוסים לענייני כיבוש, ובמקום להשתמש במזון ובגדים עבור אזרחי מדינה זו – משתמשים בהם להציל אנשים אומללים, ובפרט ילדים קטנים, מהקור, עד מהיפך החיים.

שיטת אמריקה בצדקה: לא מחכים לבקשת סיוע

ובזה רואים את הרחמנות דתושבי מדינה זו: כאשר הם שמעו וראו איך אנשים סובלים – הגם שאין הם קרוביהם, ואף פעם לא היתה להם שייכות עמם – התעוררה מדינה זו לסייע להם. בהתאם לשיטה דמדינה זו בענייני צדקה, שמשייעים לאנשים בכל העולם כולו, ואין מחכים אפילו לבקשת עזרה.

עד"ז ידוע שגם בימים האחרונים יצא מנהיג מדינה זו בהכרזה והוראה מפורטת בענין חינוך הנוער. בהתאם לכך שבתחילת נשיאותו הכריז ששאיפתו היא להיזכר כ"עדזשוקיישען (חינוך) פרעזידנענט", בגלל הפעולות והשינויים הגדולים לטוב שהוא ינהיג בכדי לחזק את החינוך במדינה זו.

החידוש במאורעות האחרונים (בין היתר) מובן בפשטות: הגם שאצל בני"אין זה חידוש, כיון שאצלם תמיד היתה ההנהגה ע"פ התומ"צ, בענין הצדקה וחינוך וכו' – הרי זה מגלה עוד יותר שיש בעה"ב לבירה זו, שזהו היסוד האמיתי לצדקה וחינוך [כמדובר כמ"פ, שהצלחה אמיתית בחינוך תלוי' בידיעה והכרה של הילד בבורא העולם ומנהיגו].

ספר השיחות ה'תנש"א, שיחת שבת פרשת אחרי קדושים (בתרגום ללה"ק).

סיפורי צדקה

גדול כוחה של צדקה וחסד לקרב רחוקים ולרחק הקרובים, זאת אף בפער של כמה דורות:

מי כמו לוט היה קרוב לאברהם, שהלך עמו לכל מקום, וכשנפל בשבי - הסתכן אברהם עבורו להצילו. והנה עמון ומואב מבני בניו, כשלא קידמו את בני ישראל בלחם ובמים בצאתם ממצרים, הורחקו מבני ישראל, שגם איש (גבר) מהם שיתגייר, לא יוכל לישא את בת ישראל.

לעומת זאת יתרו שהיה רחוק מעם ישראל, ע"י שאמר לבנותיו "קראן לו ויאכל לחם", התקרב לחסות תחת כנפי השכינה.

(עפ"י טור יורה דעה סימן רמז הלכות צדקה)

גויים קיבלו פני הרבי בלחם ומלח

ב- 10 בחודש אלול של שנת התר"ג (סוף קיץ 1843) חזר הרבי השלישי של חסידות חב"ד, כבוד קדושת רבי מנחם שניאורסאהן - שיותר מפורסם בשמו של ספרו שכתב ה"צמח - צדק" - מהעיר פטרבורג, לאחר שהיה מוכרח לשהות שם כמה חדשים, לביתו בליובאוויטש.

עם כבוד קדושת האדמו"ר באו שלשים עגלות חסידים שהיו מלווים אותו מעיר לעיר, בכפר הסמוך לעיירה ליובאוויטש חיכו לו גויים משלשה כפרים, שהחליטו לקבל פניו בכבוד. הם עשו לו שער מעוטר בענפים ועמדו בשורה לקבל פני קדשו. כאשר הגיעה מרכבת האדמו"ר למקום השער המעוטר שעשו הנכרים והמקום שעמדו בו, עצרה המרכבה, שלשה גויים (נציגי הכפרים) הגישו

קונטרס חסד לאומים

לכבוד קדושת אדמו"ר לחם ומלח. הרבי קיבל את הלחם והמלח, ונתן להם עשרים רובל כסף לעשות סעודה לכל שלשת הכפרים שהשתתפו בקבלת פנים⁶⁴.

גוי מספר ששתה מים בהצירו של הרבי

וגם השקו הבהמות

בזמן שהיה הרבי השישי מליובאוויטש במעצר כבד, בשנת פרז"ת (1927), באחד מבתי הכלא הקשים ביותר במרחבי מדינת ס,ס,ר, נפגש שם עם אחד מהעובדים בכלא, שהיה גוי, בשנים קודמות היה גר בכפר גוסין, לא רחוק מהעיירה ליובאוויטש.

כפי שרואים מיומן המעצר, הרבי הכיר יהודים רבים מאותו מקום, אבל עם האדונים בעלי האחוזות וכן את הנכרים יושבי הכפרים שם, הרבי לא הכיר, כי לא היה לו דבר עמהם.

חימקא, שאל את הרבי בתוך כדי שיחה, מאין אתה? רב- יוסף יצחק ענה לו: מעיר קטנה, אינני יודע, אפילו אם שמעתם שמעה, ליובאוויטש!

חימקא: ליובאוויטש? בודאי שהנני מכיר עיר זו, עוד מעת היותי ילד, היה שם שוק גדול, ושני בתי כנסת, בעיר זו היתה משפחה של צדיק (סיפר הגוי לרבי, על משפחתו של הרבי), הם גרו בחצר גדולה, קרוב לשוק. בחצר ההיא היה באר מים, אשר בכל עת שהייתי עם אבי בשוק, והדבר אירע לעיתים קרובות, הייתי הולך לשם לשתות מים. לא רק אנחנו שתינו מהמים הצוננים, גם את סוסנו היינו מובילים שמה להשקותו. (היה שער מיוחד להכניס את בעלי החיים, שלא ללכלכו את הדרך הראשית בה הסתובבו כולם. רבים היו באים לחצר זו לשתות.

⁶⁴ ע"פ קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ אג"ק ח"ג ע' תה – ו.

צדקה וחסד אצל אומות העולם

למרות שהרבי הצדיק לא הכירם כלל, ובדרך הטבע ייתכן היה שלעולם לא יכירם. כאמור, לחצר פרטית זו היתה גישה נוחה הן ליהודים והן לאלו שאינם יהודים. הכומר, דרך אגב, לא היה נותן לאיכרים להשתמש במעיין שבחצירו)⁶⁵.

צדקה תציל ממות

העיר באטשייקאוו שבמחוז ויטבסק היתה שייכת לגראף אחד, שהעיר והרבה עיירות ויערות בסביבה היו אצלו נחלת אבות.

לגראף היה ארמון משלו עם הרבה בנינים לשיכון אנשיו ומפקחיו שניהלו את רכושו הרבה. בין הבנינים היה גם מנזר קתולי, כומר וחבר עוזרים שהיו שייכים למנזר.

הגראף היה אדם טוב וכל ימיו איפשר ליהודים להתפרנס בכבוד. ליהודים העניים בבאטשייקאוו ביטל תשלום מס האדמה. כן ציווה לתת מרעה בחינם לבהמות ולעזים של הרב, השוחט, החזנים והמלמדים כמעט כל יהודי העיר ינקו פרנסתם, פחות או יותר, מאחוזת הגראף.

הגראף היה כל ימיו אדם חלש, ולעתים תכופות חולה, והתרפא אצל הרופא הגדול הייבנטאל בויטבסק. משהזקין הגראף גברה חלישותו, והתרפא אצל הרופא המפורסם ברטנסון.

משגברה חלישותו העביר את עניני ניהול האחוזת שלו למנהל הראשי שהיה שונא יהודים.

באותו זמן הגיע למקום כומר שונא ישראל, ובהשעת הכומר החדש הרחיק המנהל הראשי את היהודים מאחוזת הגראף. אצל היהודים העניים החלו לקחת מס האדמה, אצל הרב, המלמדים וכו' החלו לקחת תשלום עבור המרעה ומצב הפרנסה של היהודים התערער לגמרי.

⁶⁵ ע"פ לקוטי דיבורים (עברית) חלק ג' – ד' ע' 839 - 840 וחלק ה' ע' 1416.

קונטרס חסד לאומים

כך נמשך הדבר שנתיים לערך.

רוב יהודי באטשייקאוו היו ממקורבי הרבי הרביעי מליובאוויטש רבי שמואל, אנשים שקטים, היו באים לליובאוויטש לחג או לשבת, שומעים מאמר חסידות, נכנסים ל'יחידות', מבקשים ברכה מהרבי לבני חיי ומזוני (בנים, חיים ופרנסה) וחוזרים לביתם בבטחון שהבורא יקיים את ברכת הצדיק. אך לדבר עם הרבי אודות דוחק הפרנסה, אודות כומר צורר ישראל ואודות מנהל ראשי שונא ישראל לא הרהיב אף אחד.

בין המשפחות היהודיות, שאף הוריהם וסביהם ניהלו במשך שנים רבות קשרי מסחר עם אחוזת הגראף, היה אחד בשם ר' שמואל בן ר' אייזיק היו רגילים לקוראו בשם מוניע או מוליע אייזיק'ס.

ר' שמואל היה ממקושרי הרבי מליובאוויטש, יהודי מכובד, היתה לו פרנסתו בשפע, בעל שם טוב כסוחר ישר בכל הסביבה, יהודי מכנים אורחים ובעל צדקה, כן ידע ללמוד די טוב וגם הבין אימרת חסידות.

ר' שמואל עצמו היה מאותם יהודים שהיו קשורים בקשרי מסחר עם אחוזת הגראף.

בחג השבועות בשנת תר"מ (1880 למנינים) היה ר' שמואל בליובאוויטש. בהיותו אצל הרבי מליובאוויטש ב'יחידות', שאל הרבי את ר' שמואל למצב הפרנסה בעיר. סיפר לו ר' שמואל שזה כמה שנים שהפרנסה היהודית נלקחה, וסיפר לרבי את הסיבות לכך, שהגראף זקן וחולה, הפרנסה היהודית הולכת ונעשית רעה יותר מיום ליום ואשר יהודי העיר ויהודי הסביבה מודאגים מאד מהמצב.

יודע אני אמר לו הרבי פרופסור ברטנסון אמר לי שהגראף במצב מסוכן מאד. הרבי התרעם קשות בפני ר' שמואל על שלא סיפרו לו כל הזמן על שינוי ההנהגה באחוזת הגראף בכל הנוגע ליהודים.

הרבי שקע בהרהורים, וכעבור משך זמן אמר לר' שמואל:

צדקה וחסד אצל אומות העולם

סע הביתה, כשתראה את הגראף בפעם הראשונה, תאמר לו, שאני ציוויתי עליך למסור לו: יודע אני שהוא במצב מסוכן שהרופאים התייאשו מחייו. אם יעזור ליהודי באטשטיקאוו והישובים שבסביבה, בפונדקים שבאחוזתו, יתן לו הבורא עבור כל משפחה יהודית חודש של חיים ובריאות.

כשבא ר' שמואל לביתו, ביקר כעבור מספר ימים באחוזת הגראף ברצותו לראות את הגראף, אבל הדבר היה בלתי אפשרי, לא הכניסו אל הגראף אף אחד.

היה זה ביום קייצי בהיר ומזג אויר טוב, הרופא ציווה לרתום את הסוסים ולקחת את הגראף, בשכבו על מטתו, לטיול ביער. כשהוציאו את הגראף מביתו להושיבו בעגלה, עמד ר' שמואל בצד וראה איך מובילים את הגראף הזקן והשבור, הדבר גרם לו צער עמוק.

הגראף הבחין בו, וציווה שר' שמואל יתלווה אליו ליער. הגראף ידע שר' שמואל מקושר את הרבי מליובאוויטש. כשהתיישב ר' שמואל בעגלה, מסר מיד לגראף את דברי הרבי. הגראף הורה לר' שמואל לערוך רשימה מכל המשפחות היהודיות החיות בבאטשטיקאוו ויכולות להתפרנס באחוזתו, כן יערוך בעצמו או על ידי שליח, רשימה מכל הישובים, פונדקים, נהרות, השייכים לגראף עצמו ושאל אחד לא ידע מכך.

ברשימה שמסר ר' שמואל לגראף היו למעלה ממאה וששים משפחות בבאטשטיקאוו ועוד כמה עשרות משפחות בישובים שבסביבה. ליהודים היתה שוב פרנסה בהרחבה, והגראף הזקן החלים והבריא.

ר' שמואל נערץ מאד באחוזת הגראף.

בין יתר הצמחים בגנו של הגראף צמחו גם לולבים והדסים יפים. ומשנת תרמ"א היה ר' שמואל שולח כל שנה לרבי לולב והדסים מגנו של הגראף.

[בשנת תרנ"ד סיפר ר' שמואל את הסיפור הנ"ל וסיים:]

הגראף הוא זקן מופלג. מאז קיץ תר"מ עד היום, תקופה של 14 שנים, היה הגראף בריא ולא חלה אף לא פעם אחת. לפני שבוע חש הגראף בחולשה, שלח

קונטרס חסד לאומים

לקרוא לי וציווה עלי לנסוע לליובאוויטש אל האוהל של הרבי למסור שהוא מרגיש חולשה, ולפי חשבון מספר החדשים לעומת המשפחות היהודיות, מגיע לו עוד שנה ושבעה חדשים של חיים, שהרבי יקיים הבטחתו.

ליקוטי דיבורים חלק ג' ע' 638 ואילך.

נספח:

שבע מצוות בני נח

איסור עבודה זרה אמונה בא-ל אחד

על כל איש להאמין בקיומו של בורא העולם האחד והיחיד הוא ברא את העולם ואת האדם, הוא יודע את כל מעשי ומחשבות הנבראים ומשגיח עליהם, ודן כל אדם לפי מעשיו. הוא הא-ל היחיד אותו ראוי לעבוד ואליו להתפלל. משמעותה המעשית של מצווה זו - איסור מוחלט להשתחוות או לעבוד לאילים מכל סוג שהוא. האיסור כולל גם אמונה באל אחר או כל ישות אחרת מברואי העולם.

איסור ברכת השם כבוד הא-ל

על האדם להעניק כבוד לבורא העולם, שנתן לו את החיים ואת העולם לחיות בו. המשמעות המעשית של מצווה זו היא - איסור לקלל את ה' או לכנות לו כל כינוי גנאי שהוא.

איסור שפיכות דמים כבוד האדם

האדם נברא בצלם בוראו. חיייו הם מתנת עליון שאין רשות לאיש ליטול אותה. יש לכבד ולעודד את המשך קיום המין האנושי, לו נתן הבורא את האפשרות ליישב את הארץ ולקיימה.

המשמעות המעשית של מצווה זו - איסור מוחלט על הריגת כל אדם שהוא, ולו גם עובר ברחם אמו. ההורג נפש אחת, נחשב כאילו איבד עולם מלא ופגע בבורא העולם שבצלמו נברא האדם.

קונטרס חסד לאומים

איסור גילוי עריות כיבוד מוסד המשפחה

הא-ל ברא תחילה את האיש והאישה כחטיבה אחת, ואחר כך פיצל אותם לשתי ישויות הזקוקות זו לזו כדי להגיע לשלמותם. חיי הנישואין וחוקיהם, אפוא, הינם הבסיס לקיום המין האנושי, ולשלמות המשפחה והקהילה. הדבר מתבטא גם בקיום ערכים של צניעות ודיסקרטיות בנושאי המשפחה.

המשמעות המעשית של מצוה זו היא - איסור גילוי עריות: איסור קיום יחסים בין קרובי משפחה מדרגה ראשונה. איסור קיום יחסים בין אישה נשואה לגבר זר. איסור על יחסים בין זכרים או עם בעלי חיים.

איסור גזל כיבוד רכוש הזולת

ה' העניק לכל אדם בעלות על ממונו וקניינו, ואין לאדם אחר רשות ליטלם ממנו.

המשמעות המעשית של מצוה זו היא - איסור מוחלט על גניבה וגזל, או כל סוג של הוצאת רכוש מרשותו של אדם בעורמה או בכח, ובכל דרך לא חוקית אחרת. הדבר כולל גם איסור הלנת שכר, ואיסור על חטיפת אדם, צעיר כמבוגר. רגישות לממון של אדם אחר, מעניקה לנו גם השראה למעשים של צדקה וחסד, ועזרה לזולת בכל הדרוש לו.

איסור אבר מן החי זהירות מצער בעלי חיים

ה' ברא בעולם יצורים חיים, ועלינו לכבד את קיומם. בניגוד לעולם הצומח המתחדש תמיד, פגיעה בבעל-חיים היא בלתי הפיכה. למרות שאין התורה שוללת אכילת בשר, היא מציבה גבולות ברורים ליכולת האדם להשתמש בבעל חיים לצרכיו.

המשמעות המעשית של מצוה זו היא - איסור אכילת אבר (או תלישת אבר) מבעל-חיים בעודנו חי. מצוה זו המחייבת אותנו לא להיות אדיש אפילו לצער

צדקה וחסד אצל אומות העולם

בעל-חיים - מגבירה גם את חובתנו להיות ערים לצעריו של אדם אחר, לא לפגוע בו, ולעזור לו לצאת ממצוקתו.

מינוי דיינים הקמת מערכת משפט

כדי שכל החוקים הללו יבואו לידי קיום נאות, יש להקים בכל עיר (או אזור) בתי משפט ולמנות שופטים אשר ידונו במצוות אלו. יש בידי השופטים סמכות להעניש את העוברים על מצוות אלו. אין להרשות מצב בו לא תתקיים מערכת משפט המבוססת על קיום חוקי "שבע מצוות בני נח" על כל אדם שיש לו מענה, ללכת אל השופטים הללו ולציית לפסק דינם.

ברשימה זו מופיעים רק הכללים הבסיסיים של שבע המצוות, ויש בהם פרטים רבים אותם יש לדעת (פרטים נוספים ניתן למצוא בספר "היד החזקה" לרמב"ם, ספר שופטים הלכות מלכים פרקים 9-10, וכן באנציקלופדיה תלמודית ערך "בן נח"). כמו כן, מלבד שבע מצוות אלו, ישנם עוד מצוות בהם חייבים אומות-העולם – מכח תורת משה או מחמת מנהג שקיבלו עליהם - שמטרת כולם היא "ישובו של עולם", ואיסור על מעשים הסותרים מטרה זו. בין מצוות אלו ניתן למנות את כיבוד אב ואם, מצוות צדקה, ועוד.

קונטרס חסד לאומים

חלק מהפרסומים בענייני שבע מצוות בני נח

ספר המרכו משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א מה"מ מליובאוויטש בענייני שבע מצוות בני נח. (400 עמודים)	"כל באי עולם"
באור ברמב"ם בגדר החיוב "לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח" עם פענוח המראי מקומות. (40 עמודים)	"לקוטי שיחות" חלק כ"ו פר' יתרו ג'
קונטרס משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח בענייני שבע מצוות בני נח. (16 עמודים)	"לעובדו שכם אחד"
הרב יונתן שטייף זצולל"ה, דיני בני נח – על פי סדר תרי"ג מצוות (270 עמודים)	"ספר מצוות השם"
הרב אורי ליפשי, קובץ הלכות מעשי – מצוות בני נח. (160 עמודים)	"מדרוך לעולם מתוקן"
By Rabbi Yakov Cohen	DIVINE IMAGE

תקליטורים DVD

דיסק CD שיחות הרבי מלך המשיח על שבע מצוות בני נח כולל תרגום לעברית. פעילות מטה שבע מצוות, כנס שבע מצוות בכפר חב"ד.	"לתקן עולם"
דיסק DVD על שבע מצוות באנגלית עם תרגום לעברית, ערבית וצרפתית הפקה הרב איצ'ה גנצבורג (11 דקות)	"עולם של שלום"
דיסק DVD מנהיגותו, משנתו, מפעלו של הרבי מליובאוויטש. סרטו של אורי רווח כולל פעילות שבע מצוות במגזר הערבי (60 דקות) תרגום לאנגלית.	"המלך המשיח"
דיסק DVD סרט עלילה על שבע מצוות בני נח תרגום לאנגלית, הפקה "גרובייס" (50 דקות)	"בקש משאלה"

אתרים מומלצים

עברית, אנגלית וערבית: www.7for70.com

אנגלית: www.noahide.org צרפתית: www.7pour70.com

חומר פירסומי להפצה

אנגלית – פרוספקטים וקרטיסים. רוסית – פרוספקטים. ערבית – פרוספקטים.
צרפתית – פרוספקטים וקרטיסים. ספרדית – קרטיסים. להזמנות: b7for70@gmail.com

צדקה וחסד אצל אומות העולם

לזכות
דוד בן אסתר ובב"ב
עמוס
להצלחה ופרנסה בהרחבה

לזכות
אייל בן עדנה חוה ובב"ב
מנדלוביץ'
להצלחה ופרנסה בהרחבה

לזכות
אמנון בן יונה חבר

לע"נ
מרדכי בן יחזקאל משה
חנה בת לאה
לאה בת רות

לע"נ עזרא ופנינה לוי ז"ל